

Bachelorpaper aangeboden tot het verkrijgen van het diploma
Bachelor of Arts in de toegepaste taalkunde

Spaanse *heritage learners* in België: een kritische literatuurstudie

Door: Cynthia Valck
Promotor: Kris Buyse
Copromotor: Eva González Melón

ACADEMIEJAAR 2019-2020

- **Code of conduct voor geloofwaardig auteurschap**

- **Correct verwijzen naar bronnen houdt in:**
- dat ik als auteur transparant ben over mijn bronnen, zodat de lezer op elk moment correct kan inschatten welke de bron is van wat beweerd wordt;
- dat ik als auteur geen relevante informatie waarover ik beschik en die een ander licht zou kunnen werpen op de geboden interpretatie of ontwikkelde redenering bewust weglaat;
- dat ik als auteur duidelijk aangeef welke relevante interpretaties ik niet in rekening heb gebracht en waarom dat is gebeurd;
- dat ik als auteur waarheidsgetrouw weergeef wat ik heb geobserveerd;
- dat ik als auteur op de hoogte blijf van evoluties in manieren van verwijzen en het weergeven van referenties en een bibliografie.

Ik bevestig dat ik deze code of conduct heb nageleefd bij het schrijven van deze bachelorpaper.

Naam: Cynthia April Virginia Valck

Datum: 11/05/2020

Handtekening:

Voorwoord

Deze bachelorproef kwam tot stand voor het behalen van mijn diploma Toegepaste Taalkunde met de opties Frans en Spaans. Zelf ben ik, dankzij mijn Chileense moeder, een *heritage learner*, waardoor ik al snel zeer geïnteresseerd was in dit thema. De eersten die ik graag zou willen bedanken zijn mijn promotoren Kris Buyse en Eva González Melón. Ze gaven mij de kans om dit interessante onderwerp aan te pakken en steunden mij op elk moment. Ik kon altijd bij hen terecht voor vragen en niets was hen te veel. Dit onderwerp maakte het voor mij mogelijk om nog meer over mijn cultuur en over mezelf te mogen leren. Hartelijk bedankt daarvoor!

Bedankt Jessica en Dennis om mij altijd te helpen en er altijd voor mij te zijn. Geen geklaag was jullie te veel. Jullie spraken mij altijd moed in en geloofden altijd in mij, ook wanneer ik het daar zelf moeilijk mee had.

Mijn familie en dan specifiek mijn ouders en broer zou ik ook graag willen bedanken. Bedankt mama, voor de Chileense *roots*. Door jou is mijn liefde en interesse voor het Spaans gekomen. Bedankt papa, om altijd in verschillende talen met ons te willen spreken en ons ze aan te leren. Maar ook mijn grote broer, mijn voorbeeld, moet ik bedanken. Bedankt om mij altijd, maar dan ook altijd te steunen en te helpen wanneer ik vragen had. Jullie hulp en steun wordt enorm gewaardeerd. Vooral in tijden wanneer ik het even niet meer zag zitten. Jullie gaven mij altijd raad en bleven in mij geloven.

De laatste die ik graag zou willen bedanken is Professor Dr. Kim Potowski. Ze heeft mij niet enkel essentiële bronnen doorgestuurd, maar ook mij gemotiveerd en gepassioneerd. Hartelijk bedankt voor al uw hulp!

Abstract

La revisión bibliográfica acerca de los estudiantes de herencia en Bélgica (*Heritage Learners in Belgium* en inglés), con un enfoque específico en los estudiantes de herencia española (en inglés *Spanish heritage learners*), intenta aclarar lo que implica este tema y cómo es la situación en Bélgica para alcanzar una mejora. En el documento se muestra lo difícil que es definir el término, ya que se emplean muchas definiciones diferentes y todas tienen características diferentes. Además, la investigación es, a veces, difícil porque este tema no siempre se denomina *heritage learners*: existen muchos sinónimos para dicho término, siendo unos más adecuados que otros por sus connotaciones negativas. 'Los estudiantes de herencia' o *heritage learners* presentan varias razones para aprender su *heritage language* (idioma materno). No obstante, la mayor motivación es la comunicación con su familia. En Bélgica los *heritage learners* tienen diferentes nacionalidades, pero una de las más comunes son los *heritage learners* de origen español. Se mudaron a Bélgica por razones económicas. Sin embargo, también hay muchos *heritage learners* de origen sudamericano porque huyeron por razones políticas. Finalmente, se observa que los Estados Unidos han avanzado más en las investigaciones sobre *Spanish heritage learners*, lo que significa que ya van alcanzando programas más adecuados para ellos. Allí aprenden su idioma y su cultura. En Bélgica solo existe el programa ALCE (Agrupación de Lengua y Cultura Españolas), pero esta iniciativa es solo para personas de siete a diecisiete años cuyos padres son españoles. Significa que los estudiantes mayores y los sudamericanos no pueden participar. Desafortunadamente, no se sabe mucho sobre la situación de los *heritage learners* en Bélgica. Por lo tanto, es necesario realizar más investigaciones para poder ayudar mejor a los *heritage learners* en Bélgica.

Inhoudsopgave

Voorwoord.....	3
Abstract.....	4
Inhoudsopgave.....	5
Figuren- en tabellenlijst.....	6
Inleiding.....	7
1. Heritage learners.....	8
1.1. Definitie.....	8
1.2. Synoniemen.....	9
1.3. Kritiek op de term.....	9
1.4. Onderverdeling <i>heritage learners</i>	10
1.4.1. Soorten <i>heritage learners</i>	10
1.4.2. Types <i>heritage learners</i>	10
1.4.3. Naar een continuüm?.....	10
1.5. Kenmerken <i>heritage learners</i>	11
2. Heritage language.....	12
2.1. Definitie.....	12
2.2. Synoniemen.....	12
2.3. Types <i>heritage languages</i>	12
3. Motieven om de <i>heritage language</i> te leren.....	13
4. Herkomst <i>heritage learners</i> in België.....	15
4.1. Nationaliteiten in België.....	15
4.2. Spanjaarden in België.....	17
4.3. Zuid-Amerikanen in België.....	17
4.4. Chilenen in België.....	18
5. Spaanse <i>heritage language</i> programma's.....	21
5.1. Verenigde Staten.....	21
5.2. België.....	21
6. Conclusie.....	24
Bibliografie.....	25

Figuren- en tabellenlijst

Figuren

Figuur 1: A Continuum of L1/L2 Users	10
Figuur 2: Groei en bevolking België	15
Figuur 3: Bevolking met buitenlandse nationaliteit (grafiek)	16
Figuur 4: Top 10 buitenlandse nationaliteiten	16
Figuur 5: Bevolking met buitenlandse nationaliteit (kaart)	17

Tabellen

Tabel 1: Regeling ALCE in België	22
--	----

Inleiding

De laatste jaren wordt België meer en meer multicultureel doordat verschillende mensen naar België immigreren (Statbel, 2019b; Statistiek Vlaanderen, 2019c). Dat heeft als gevolg dat van een groeiend deel van de inwoners van België één of beide ouders een andere taal spreekt dan één van de drie officiële landstalen (Nederlands, Frans en Duits). Zij worden *heritage learners* genoemd. In landen zoals de Verenigde Staten is er al behoorlijk wat onderzoek naar gedaan en is er door de hoeveelheid Spaanstaligen het programma *Spanish for Native Speakers* ontstaan (Maino, 2013, p. 24; Peyton, 2005, pp. 2-4). In België is het thema helaas nog niet zo bekend als in de Verenigde Staten. Wellicht is dit verschil te verklaren door de grotere aanwezigheid van Spaanstaligen in de Verenigde Staten. Daarom wordt er in deze kritische literatuurstudie onderzoek gedaan naar wat er geweten is over Spaanse *heritage learners* in België. Hierdoor wordt er een duidelijk beeld geschetst van de bestaande kennis en onderzoeken, en zo kan er in België ook meer onderzoek naar gedaan worden.

Om die vraag te beantwoorden, beginnen de eerste twee hoofdstukken met achtergrondinformatie over *heritage learners* en *heritage languages*. In hoofdstuk drie worden de verschillende motivaties beschreven waarom *heritage learners* hun *heritage language* willen studeren. Het vierde hoofdstuk toont de herkomst van *heritage learners* in België waarbij ook wordt ingegaan op de redenen waarom er zoveel Spanjaarden en Zuid-Amerikanen naar België zijn gekomen. Hoofdstuk vijf behandelt de aangeboden programma's aan *heritage learners* in de Verenigde Staten en België, en vertoont waarin ze van elkaar verschillen. Het laatste hoofdstuk bestaat uit een algemeen besluit van het onderzoek en de ondervindingen.

1. *Heritage learners*

In België zijn er verschillende mensen van wie één of beide ouders een andere taal spreekt dan één van de drie officiële landstalen (Nederlands, Frans en Duits). Ze worden ook wel *heritage learners* genoemd. Maar wat zijn hun exacte kenmerken en kan iedereen zich zomaar een *heritage learner* noemen? In dit hoofdstuk tracht ik onder meer die vragen te beantwoorden, de verschillende definities aan te kaarten, ze te vergelijken en te bekritisieren. Verder geef ik enkele synoniemen voor deze term en ga ik me verdiepen in de onderverdeling van *heritage learners*.

1.1. Definitie

De term *heritage learners* is in de Verenigde Staten binnen het onderwijs van vreemde talen redelijk nieuw (Valdés, 2001, p. 38). Hoewel het fenomeen waarschijnlijk al bestond sinds er sprake was van taalcontact en migratie, wordt de term maar sinds kort op grote schaal gebruikt (Benmamoun, Silvina & Polinsky, 2013, p. 132). De term raakte voor het eerst in gebruik bij de *Standards for Foreign Language Learning* (National Standards in Foreign Language Education Project, geciteerd in Valdés, 2001, p. 38). Daarvoor gebruikte men vaak termen als *native speakers of Spanish*, *quasi-native speakers of Spanish* en *bilingual students* (Valdés, 2001, p. 38).

Bij de zoektocht naar een definitie voor *heritage learners*, duikt er al snel een probleem op. Er is namelijk geen eenduidige definitie voor deze term. Online zijn er verschillende te vinden die soms cruciaal van elkaar verschillen. Het is een term waar vaak over werd en nog altijd over wordt gedebatteerd. Aangezien er enorm veel definities over *heritage learners* te vinden zijn en het onmogelijk is om ze allemaal op te noemen, zijn er enkele geselecteerd. Hierbij ligt de focus op de meest verspreide definitie, die vervolgens vergeleken werd met andere definities met grote verschillen, zodat het mogelijk werd aan te tonen in hoeverre ze kunnen verschillen en wat ze gemeenschappelijk hebben.

De eerste definitie die besproken wordt, is die van Carlino (2008, p. 264) aangezien die het beperktst is. Volgens haar zijn *heritage learners* mensen die de *heritage language*, de taal die men in immigrantengemeenschappen spreekt en die geen officiële taal is van het land waarin ze wonen, leren door familiale interactie. Ze geeft geen verdere uitleg over hoe goed hun vaardigheid in die taal moet zijn en legt geen minimumvereiste op om een *heritage learner* te kunnen zijn.

Een tweede en iets uitgebreidere definitie komt van Benmamoun et al. (2013, p. 132). Volgens hen verwijst de term naar de kinderen van immigranten die al van jongs af aan in een tweetalige of zelfs meertalige omgeving wonen. De dominante taal van *heritage speakers* is die van het gastland, terwijl de dominante taal van eerste generatie immigranten de moedertaal van hun land van herkomst is. Ze gaan er dus al iets dieper op in dan Carlino door te vermelden over welke generatie immigranten ze het hebben. Ditmaal wordt er echter evenmin uitgelegd hoe goed hun vaardigheid in die taal moet zijn.

De derde en volgens Tallon (2011, p. 72) meest verspreide definitie komt van Valdés. Valdés' definitie (geciteerd in Potowski, 2013) is echter gebaseerd op de *heritage learners* in de Verenigde Staten en gaat daardoor als volgt:

The term designates a student of language who is raised in a home where a non-English language is spoken. The student may speak or merely understand the heritage language and be, to some degree, bilingual in English and the heritage language. (p. 405)

Valdés' definitie is opnieuw een gedetailleerdere versie dan de vorige. Tallon (2011, p. 72) constateert dat bij Valdés een *heritage learner* aan drie kenmerken moet voldoen: (1) hij/zij is

opgegroeid in een huis waar men een andere taal dan het Engels¹ spreekt; (2) hij/zij spreekt of begrijpt de *heritage language*; en (3) hij/zij is tot op zekere hoogte tweetalig in het Engels en in de *heritage language*. Valdés (2001, p. 39) verwacht echter dat men naar een nog preciezere definitie zal zoeken.

Valdés' veronderstelling dat anderen naar een betere definitie zouden zoeken bleek terecht. Potowski (2013, p. 405) besprak dat Valdés' definitie nu als te beperkend beschouwd wordt omdat er enkele mensen worden uitgesloten. Mensen die een sterke culturele band hebben met een bepaalde etnolinguïstische groep en een motivatie hebben, maar de taal niet kunnen spreken of begrijpen, vallen namelijk niet onder de voorafgaande definitie. Bovendien zijn ze niet goed te onderscheiden van de traditionele *second language (L2) learners*².

Het valt dus op dat sommigen vinden dat een *heritage learner* tot op zekere hoogte een actieve of passieve tweetaligheid moet vertonen, terwijl voor anderen de etnische identiteit van belang is. Dat wordt nogmaals verduidelijkt in de volgende definitie: "Heritage language learners comprise a heterogeneous group ranging from fluent native speakers to nonspeakers who may be generations removed but who may feel culturally connected to a language" (Van Deusen-Scholl, 2003, p. 221).

Wiley (geciteerd in Tallon, 2011, p. 71) besluit dat er drie aspecten een belangrijke rol kunnen spelen in de definitie: (1) het onderwijsprogramma (*heritage speakers* hebben specifieke behoeften); (2) de gemeenschap (deze kan een vitale rol in het taalonderwijs spelen); en (3) de taal zelf (door te kijken naar de relaties tussen de taalvariëteiten krijgt men een beter beeld van wie de leerlingen zijn en wat ze nodig hebben).

1.2. Synoniemen

Wat het opzoekwerk over *heritage learners* bemoeilijkt, is het feit dat alle artikels rond dit thema niet altijd onder die categorie worden benoemd. Er circuleren namelijk veel onderzoeken onder synoniemen van die term. De meest voorkomende synoniemen zijn *heritage language speakers* en *heritage speakers*. Er kan echter een onderscheid worden gemaakt tussen *heritage speaker* en *heritage learner* afhankelijk van het feit of de persoon de taal op dat moment leert of niet. Verder overlappen ze elkaar in grote mate en worden ze in veel studies door elkaar gebruikt (Xiao-Desai, 2019, p. 463). Zoals in het vorige hoofdstuk werd aangehaald, worden ook enkele andere synoniemen gebruikt: *native speakers of Spanish*, *quasi-native speakers of Spanish* en *bilingual students*. Die termen werden vaak gebruikt vooraleer de term *heritage learners* ingeburgerd raakte (Valdés, 2001, p. 38).

Nog enkele synoniemen zijn: *home background speaker*, *native speaker*, *quasi-native speaker*, *bilingual speaker*, *semi-lingual speaker*, *residual speaker* en *false beginners* (Draper & Hicks; Valdés; González-Pino, geciteerd in Tallon, 2011, p. 70).

1.3. Kritiek op de term

Het concept *heritage learners* blijft zeer gevoelig voor uiteenlopende interpretaties binnen sociale, politieke, regionale en nationale contexten. Zo wordt er kritiek gegeven op de woordkeuze *heritage*. Het kan zeer negatief en zelfs beledigend overkomen (Van Deusen-Scholl, 2003, pp. 212-216). De term *heritage* kijkt namelijk meer naar het verleden dan naar de toekomst, waardoor het gevaar erin

¹ Het eerste kenmerk van Valdés omschrijft dat een *heritage learner* in een huis geboren moet zijn waar men een andere taal dan het Engels spreekt. Dat komt omdat haar definitie van toepassing is op de Verenigde Staten en het Engels is daar de dominante taal.

² *First language (L1)* en *second language (L2)* worden onderscheiden door de temporele volgorde van verwerving (Potowski, 2013, p. 405). Een Belg die Nederlandstalig wordt opgevoed en op school Nederlands leert, heeft dus als L1 Nederlands en als L2 Frans.

zit dat het geassocieerd kan worden met oude culturen, tradities uit het verleden en primitievere tijden (Baker & Jones, geciteerd in Van Deusen-Scholl, 2003, p. 216).

1.4. Onderverdeling *heritage learners*

Heritage learners kunnen in verschillende soorten en types worden onderverdeeld. Dat kan op basis van kenmerken gebeuren, maar ook op basis van de volgorde waarin ze de talen hebben geleerd. Die onderverdeling wordt hieronder besproken.

1.4.1. Soorten *heritage learners*

Benmamoun et al. (2013) stellen dat er twee soorten *heritage learners* zijn: (1) *simultaneous bilinguals*; en (2) *sequential bilinguals*:

A heritage speaker is an early bilingual who grew up hearing (and speaking) the heritage language (L1) and the majority language (L2) either simultaneously or sequentially in early childhood (that is, roughly up to age 5; see Schwartz 2004, Unsworth 2005), but for whom L2 became the primary language at some point during childhood (at, around, or after the onset of schooling). As a result of language shift, by early adulthood a heritage speaker can be strongly dominant in the majority language, while the heritage language will now be the weaker language. (p. 133)

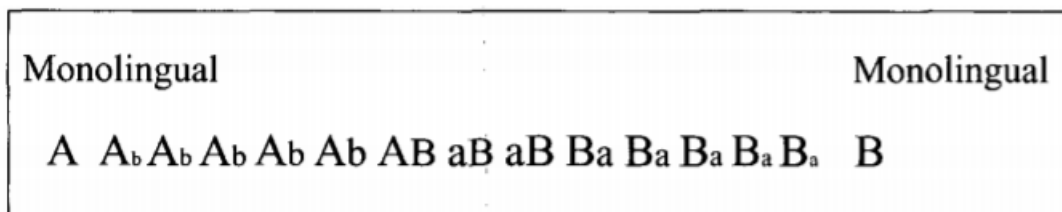
In deze publicatie maken ze dus een onderscheid op basis van de volgorde van de taalverwerving (Benmamoun, et al., 2013, pp. 132-133). Wel merken ze op dat tijdens de levensloop van een tweetalige één taal altijd iets zwakker wordt dan de andere (Grosjean, geciteerd in Benmamoun et al., 2013, pp. 132-133).

1.4.2. Types *heritage learners*

Arnhart, Arnold en Bravo-Black (geciteerd in Tallon, 2011, p. 72) constateren dat er vier types *heritage language speakers* zijn: (1) *diglossic bilinguals* (ze gebruiken één van beide talen, afhankelijk van de context); (2) *proficient bilinguals* (ze spreken beide talen, hoewel ze misschien niet tweetalig geletterd zijn); (3) *passive bilinguals* (ze begrijpen de taal wel wanneer ze het horen, maar spreken ze niet); en (4) *covert bilinguals* (ze weigeren de taal te gebruiken vanwege sociaaleconomische factoren en benadrukken dat ze die taal niet begrijpen).

1.4.3. Naar een continuüm?

Valdés (2005, p. 414) beschrijft *heritage L1/L2 users* als tweetalige personen die verschillende sterktes kunnen vertonen in hun beide talen. Volgens haar kunnen ze het best worden beschouwd als personen die langs een continuüm van verschillende soorten tweetalige mensen vallen. Dit geeft ze weer in Figuur 1 (Valdés, 2005, p. 414). De verschillende lettertypes en -groottes op Figuur 1 geven de verschillende taalsterktes aan in taal A en B voor verschillende *L1/L2 users*. *Ab* kan een voorbeeld zijn van een pas aangekomen immigrant waarbij 'A' dominant is doordat het zijn moedertaal is en hij de kleinste 'b' heeft omdat hij nog in het beginstadium zit van het leren van de vreemde taal.

Figuur 1. A Continuum of L1/L2 Users. Herdrukt van "Bilingualism, Heritage Language Learners, and SLA Research: Opportunities Lost or Seized?," door G. Valdés, 2005, *Modern Language Journal*, 89, p. 414. Copyright 2005 door The Modern Language Journal

1.5. Kenmerken *heritage learners*

Campbell en Rosenthal (2000, pp. 167-168) hebben een lijst met kenmerken van *heritage learners* opgesteld. Die kenmerken zijn gebaseerd op wat zij en andere onderzoekers hebben waargenomen. Er zijn echter geen experimenten, analyses of publicaties die deze veronderstellingen kunnen bevestigen. Daarom bieden ze het als werkhypothese aan. Hieronder een overzicht van de zeven kenmerken die ze onderscheiden:

1. *Heritage learners* hebben bijna 90% van het fonologische systeem van hun voorouderlijke taal verworven. Dat betekent dat zowel hun uitspraak van medeklinkers en klinkers als de productie en herkenning van stress- en intonatiepatronen zich bijna volledig aan de regels houden van opgeleide moedertaalsprekers van de voorouderlijke taal.
2. *Heritage learners* hebben 80% tot 90% van de grammaticaregels verworven die gelden voor de productie en herkenning van woorden, zinsdelen, zinnen en conversaties.
3. *Heritage learners* hebben een uitgebreide woordenschat opgebouwd, maar de semantische omvang van hun woordenschat is slechts beperkt tot enkele sociaal-culturele domeinen, zoals: huis, haard, woonomgeving en religieuze instellingen. De meesten beheersen bijvoorbeeld woordenschat met betrekking tot het huishouden, voeding, kleuren, familietermen, kleding, getallen, tijd, feestdagen en verjaardagen. Het is echter opmerkelijk dat *heritage learners* veel ontleningen gebruiken. Het Engelse woord 'to park' zou bijvoorbeeld 'parquear' kunnen worden in een *heritage learner-dialect* van het Spaans, terwijl 'estacionarse' het juiste woord is.
4. *Heritage learners* hebben sociolinguïstische regels verworven die bepalen welke registers geschikt zijn voor verbale interactie met familieleden en anderen waarmee ze praten. Zo kiezen ze bijvoorbeeld andere woordenschat, aanspreekvormen en onderscheidende lexicale en grammaticale vormen wanneer ze met hun leeftijdgenoten en broers of zussen spreken dan wanneer ze met ouders en andere volwassenen spreken. Het aantal verschillende sociale interacties binnens- en buitenshuis beperkt echter de verwerving van dit onderscheid in registers. Hoe meer verschillende sociale interacties, hoe meer registers worden gebruikt en dus hoe meer het onderscheid tussen die registers gemaakt moet worden.
5. *Heritage learners* hebben veel van de gewoonten, waarden en tradities van hun etnolinguïstische gemeenschap geleerd en overgenomen. Er is echter opgemerkt dat die vaak vermengd raken met die van de meerderheidsbevolking. Dit kan leiden tot onzekerheid, frustratie en verwarring.
6. *Heritage learners* hebben zelden de gelegenheid om te leren lezen en schrijven in hun *heritage language*. Hun enige mogelijkheden zijn zaterdagse en naschoolse programma's die overigens niet aan de eisen voldoen. Hoewel ze in staat zijn om deel te nemen aan mondelinge gesprekken, kunnen ze meestal niet zo goed schrijven of lezen.
7. *Heritage learners* hebben verschillende redenen om hun voorouderlijke talen te willen studeren. Bovenaan de lijst staat de wens om weer in contact te komen met hun voorouders.

(Campbell & Rosenthal, 2000, pp.167-168).

2. *Heritage language*

Net zoals de term *heritage learner* veel synoniemen heeft, heeft de term *heritage language* dat ook. Zijn al deze synoniemen echter wel gepast en welke types *heritage languages* bestaan er allemaal? Die onderwerpen worden in dit hoofdstuk uitgelegd.

2.1. Definitie

Een *heritage language* is een taal die in immigrantengemeenschappen wordt gesproken en geen officiële taal is in het land waar ze wonen (Carlino, 2008, p. 264). België heeft drie officiële talen: (1) Nederlands; (2) Frans; en (3) Duits. Dat betekent dat andere talen zoals het Spaans een *heritage language* kunnen zijn. Cho, Cho en Tse (1997, p. 106) definiëren een *heritage language* als een taal die geassocieerd wordt met iemands culturele achtergrond en die al dan niet thuis wordt gesproken.

2.2. Synoniemen

Enkele synoniemen die men zowel in de Verenigde Staten als in anderen landen gebruikt, zijn *community language* en *home language*. Nog een andere is *minority language*. Deze term heeft echter twee nadelen: (1) er zijn negatieve connotaties aan verbonden; en (2) het kan immers zijn dat een andere taal buiten het Engels³ op bepaalde plekken zelfs door een meerderheid wordt gesproken (Baker & Jones; Corson; Wiley; Yeung, Marsh & Suliman, geciteerd in Kelleher, 2008, p. 3). Hierdoor lijkt dit synoniem niet volledig gepast.

Tallon (2011, p. 70) gaf nog enkele andere synoniemen: "Other terms that have been put forth include. . . . ancestral language, allochthonous language, home language, language of origin, immigrant minority language, community language and LOTE (Language Other Than English)" (Tallon, 2011, p. 70).

De terminologie verschilt echter van land tot land. Zo gebruikt men in Europa en Zuid-Afrika vaak *allochthonous language*, *home language* en *language of origin* (Van Deusen-Scholl, 2003, p. 218). In Nederland verkiezen Broeder en Extra (geciteerd in Van Deusen-Scholl, 2003, p. 218) dan weer *immigrant minority language*. Ze vinden het een meer neutrale term.

2.3. Types *heritage languages*

Naast de verschillende synoniemen, kunnen *heritage languages* volgens Fishman (geciteerd in Tallon, 2011, p. 71) ook in drie types worden verdeeld:

1. Inheemse talen (de taal van de Amerindianen)
2. Koloniale talen (niet-inheemse talen die er al waren voor de Verenigde Staten ontstonden, zoals bijvoorbeeld het Nederlands)
3. Immigrantentalen (talen die naar de Verenigde Staten zijn gebracht vanwege immigratie zoals bijvoorbeeld het Spaans).

³ Men spreekt hier over het Engels aangezien de definitie van toepassing is op de Verenigde Staten en het Engels daar de dominante taal is.

3. Motieven om de *heritage language* te leren

Iemand heeft altijd een reden om een taal te leren. Ofwel is het omdat hij of zij verplicht wordt, ofwel omdat hij of zij er zelf voor kiest. Dit hoofdstuk beschrijft de zoektocht naar de verschillende redenen waarom *heritage learners* hun *heritage language* leren.

De *heritage language-beweging* heeft zich ontwikkeld als gevolg van immigranten en inheemse volkeren die hun taal en cultuur wilden behouden (Peyton, Ranard & McGinnis, geciteerd in Tallon, 2011, p. 73). Het *National Foreign Language Center (NFLC)* en het *Center for Applied Linguistics (CAL)* lanceerden daarom in 1999 het *Heritage Language Initiative*. Het doel van dit initiatief was om een onderwijssysteem op te bouwen dat tegemoet komt aan de behoeften van *heritage communities* en de nationale taal. Verder moest het een breed scala aan burgers ontwikkelen die in staat zijn om zowel in het Engels als in een andere taal professioneel te kunnen functioneren. Om dit doel te bereiken, heeft het initiatief de volgende doelstellingen: (1) een dialoog op gang brengen en ondersteunen tussen beleidsmakers en taalbeoefenaars over de noodzaak tot ontwikkeling van *heritage language* en om de meest effectieve strategieën daarvoor aan de orde te stellen; (2) *heritage language* programma's in *pre-K-12*⁴, gemeenschapsscholles, hogescholen en universiteiten ontwerpen en implementeren en een betere communicatie tussen deze instellingen bevorderen; (3) de bestaande *heritage community-based onderwijssystemen* versterken en de ontwikkeling ervan op plekken waar ze niet bestaan aanmoedigen; (4) een dialoog aanmoedigen die tot samenwerking, het delen van middelen en de communicatie tussen officiële onderwijssystemen en *heritage community language* scholen en -programma's leidt; en (5) onderzoek naar de ontwikkeling van *heritage language* en naar aanverwante overheidsbeleidskwesties aanmoedigen (Brecht & Ingold, 2002, p. 4). In België bestaat er voor Spaanse *heritage learners* de organisatie ALCE⁵. Dat wordt verder besproken in hoofdstuk 5.2.

De motivatie van studenten om een vreemde taal te leren wordt al lang erkend als een essentiële factor. Variabelen als taalattitudes, angst, zelfvertrouwen, taalvaardigheid, leerstrategieën en prestatie-indicatoren worden in verband gebracht met motivatie. Naast deze algemene variabelen, kunnen *heritage learners* echter nog andere redenen hebben om hun *heritage language* te studeren: (1) om hun cultuur beter te begrijpen of om contact te zoeken met hun familieleden; (2) om de ontwikkeling van hun eigen identiteit als lid van een groep met specifieke culturele kenmerken te versterken; (3) om te voldoen aan een vreemde-taalvereiste; en (4) om te profiteren van de vraag naar afgestudeerden met professionele vaardigheden in een vreemde taal (Mazzocco; Benjamin; Teschner; Brecht & Ingold, geciteerd in Lacorte & Canabal, 2003, p. 116; Lacorte & Canabal, 2003, p. 116).

Volgens Van Deusen-Scholl (2003, p. 223) leren *heritage learners* hun taal om gemengde redenen: (1) sommigen proberen (in eerste instantie) om op een gemakkelijke manier een hoog cijfer te halen in een *college-level course* of gebruiken hun vaardigheden van hun *heritage language* als een kortere weg om aan hun taalbehoefte te voldoen; (2) sommigen willen hun culturele kennis uitbreiden en hun cultureel erfgoed beter begrijpen; en (3) sommigen willen weer contact opnemen met hun familie en willen beter kunnen communiceren met hun grootouders en familieleden. Deze beweegredenen staan echter niet vast en kunnen in de loop der tijd veranderen.

Ook Campbell en Rosenthal (2000, p. 168) bespreken dat *heritage learners* verschillende redenen hebben om hun voorouderlijke talen te studeren. Hoog in het vaandel staat de wens om zich 'opnieuw te verbinden' met hun voorouders. Een andere reden die *heritage learners* geven is pragmatisch. Ze geloven dat de kennis van hun *heritage language* en het tweetalig zijn hun toekomstige academische en/of professionele kansen kunnen vergroten.

⁴ K-12 heeft betrekking op de kleuterschool en twaalf jaar basisonderwijs in de Verenigde Staten (Don Carlo Cavina School, s.d.). De term "Pre-K-12" wordt gebruikt om de tijd voor de kleuterschool eraan toe te voegen (Obama Biden, s.d.).

⁵ Agrupación de Lengua y Cultura Españolas

Niet iedereen is echter even gemotiveerd om zijn of haar *heritage language* te leren. Er zijn bijvoorbeeld zeer grote verschillen bij leden van een minderheidsgroep wat betreft hun betrokkenheid bij de etnische identiteit en het behoud van de taal. Hoewel de meeste groepen een positieve houding tegenover de studie van hun *heritage language* hebben, zijn er ook gevallen van weinig enthousiasme. Er waren zelfs sommigen die een negatieve houding tegenover een dergelijke studie hadden (Feuerverger, geciteerd in Campbell & Rosenthal, 2000, p. 168).

Het is dan ook mogelijk dat sommige leden van de talige minderheidsgroep zich van het ene stadium naar het andere bewegen. Het eerste stadium heet *Ethnic ambivalence* of *ethnic evasion* en betekent dat ze op dat moment weinig interesse hebben voor de *heritage language* en ze soms zelfs vermijden om die te gebruiken. Het andere stadium heet *ethnic emergence* en betekent dat ze op dat moment geïnteresseerd raken in hun etnisch erfgoed. Degenen die zich in dit laatste stadium bevinden, kunnen volgens Tse vrij gemotiveerd zijn om hun vaardigheid in de *heritage language* te ontwikkelen. Dat zou kunnen zijn omdat ze willen tonen dat ze lid zijn van de *discourse community* (Tse, geciteerd in Tallon, 2011, pp. 72-73).

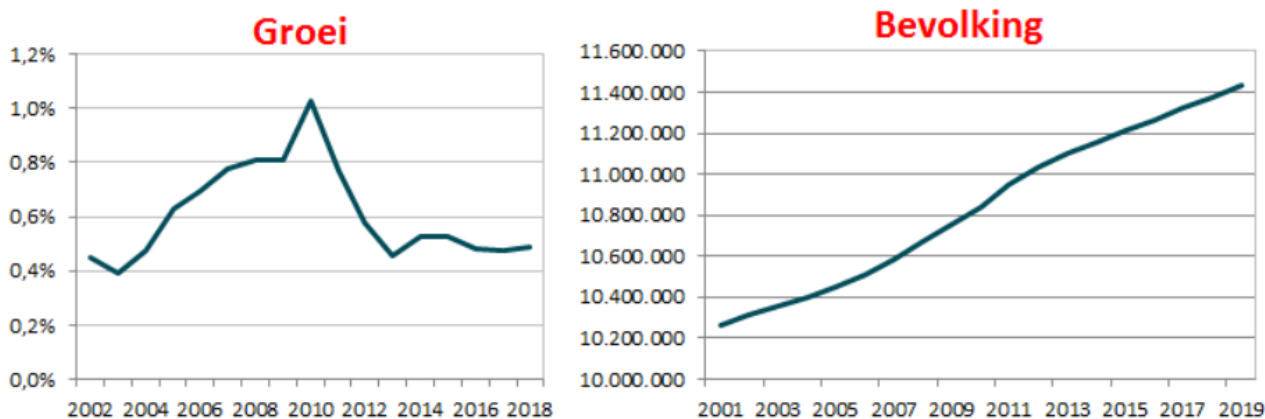
Wanneer al deze motivaties met elkaar vergeleken worden, valt het al snel op dat er drie redenen vaak worden aangehaald. Twee van de belangrijkste redenen die *heritage learners* hebben om hun *heritage language* te studeren zijn: (1) om met hun familie te kunnen communiceren; en (2) om hun cultuur beter te begrijpen. Een andere reden die meermaals wordt aangehaald, maar niet zo vaak als de eerste twee, is het feit dat het leren van een vreemde taal je professionele kansen kan vergroten.

4. Herkomst *heritage learners* in België

Om te weten waar de *heritage learners* in België vandaan komen, moet er eerst gekeken worden naar welke origine de immigranten in België hebben. Dat betekent niet dat er een concreet cijfer ontstaat van hoeveel *heritage learners* er zijn, maar zo kan het aantal *heritage learners* enigszins in kaart gebracht worden. Naast een poging om dit aantal in kaart te brengen, wordt er in dit hoofdstuk ook ingegaan op de Spaanse en Zuid-Amerikaanse immigranten, waarbij hun reden van immigratie onderzocht wordt. Ten slotte worden de Chileense immigranten en hun redenen om te migreren nader besproken. Daarbij wordt de context waarin de immigratie vanuit Chili op gang kwam, uitgelegd, om een duidelijk beeld te schetsen van de situatie die veel Chileenen dwong te vluchten.

4.1. Nationaliteiten in België

Volgens Statbel, het Belgische statistiekbureau, had België op 1 januari 2019 een bevolking van 11.431.406 wettelijk geregistreerde inwoners. Dat zijn er 55.336 (0.49%) meer dan het jaar ervoor. De laatste jaren kende België een groeicijfer van ongeveer 0.5%. Die cijfers kan u onderaan in Figuur 2 zien (Statbel, 2019a). Doordat er meer geboorten dan overlijdens zijn en er meer immigratie dan emigratie is, kent België dus een nationale bevolkingsgroei. Daarbij vormt vooral de internationale migratie de drijvende kracht. De vijf nationaliteiten die het meest naar België immigreren zijn: (1) Belgen⁶; (2) Roemenen; (3) Fransen; (4) Nederlanders; en (5) Italianen (Statbel, 2019b).

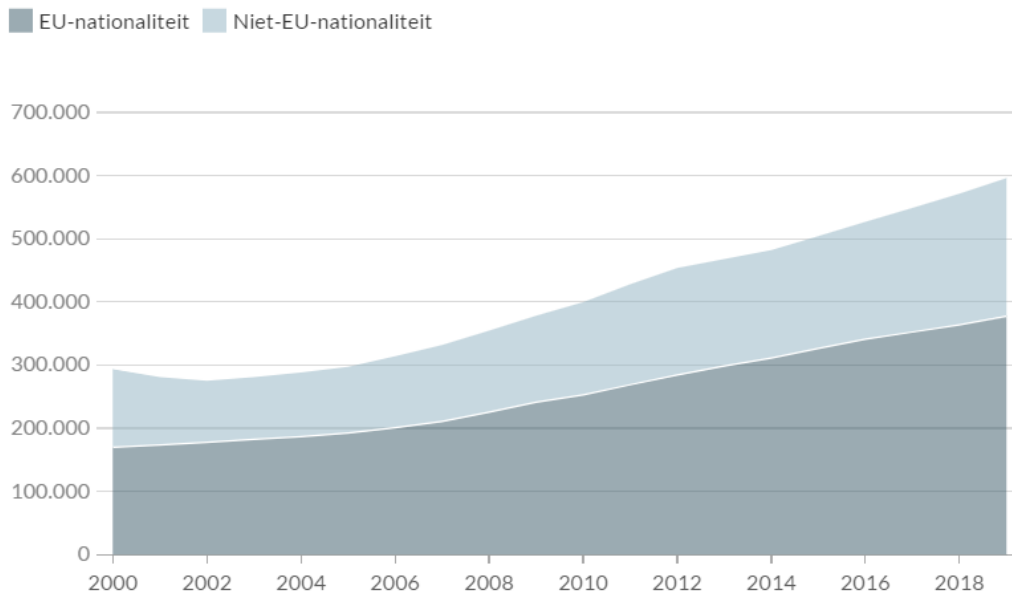

Figuur 2. [Groei en bevolking België]. Herdrukt van Statbel website, door Statbel, 2019a, geraadpleegd op <https://statbel.fgov.be/nl/themas/bevolking/structuur-van-de-bevolking#news>

Statistiek Vlaanderen (2019c) vermeldt dat het Vlaams Gewest in het begin van 2019 596.000 mensen telde met een buitenlandse nationaliteit en 5.993.000 mensen met een Belgische nationaliteit. Dat betekent dat 9% van de totale bevolking buitenlanders waren, terwijl dat cijfer in begin 2000 amper 5% was. Meer dan de helft van de buitenlanders in Vlaanderen heeft een nationaliteit van een land dat tot de Europese Unie behoort (uitgezonderd België). Dat is te zien in Figuur 3 (Statistiek Vlaanderen, 2019a).

⁶ Dat zijn Belgen die na een verblijf in het buitenland terug naar België keerden.

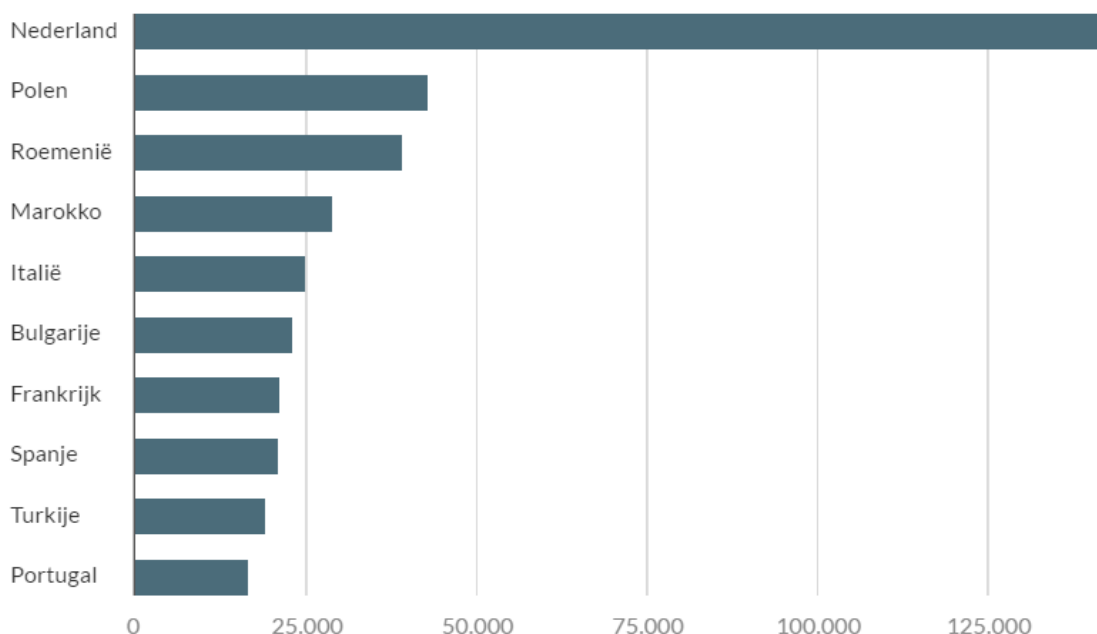
Vlaams Gewest, 2000-2019, aantal

Figuur 3. Bevolking met buitenlandse nationaliteit. Herdrukt van *Statistiek Vlaanderen* website, door Statistiek Vlaanderen, 2019a, geraadpleegd op <https://www.statistiekvlaanderen.be/nl/bevolking-naar-nationaliteit>

In Figuur 4 (Statistiek Vlaanderen, 2019d) valt af te lezen dat de meeste buitenlanders in Vlaanderen Nederlanders zijn en ze voor zo'n 24% meetellen van het totaal aantal buitenlanders. Andere nationaliteiten die volgen en de top tien vervolledigen zijn: Polen, Roemenen, Marokkanen, Italianen, Bulgaren, Fransen, Spanjaarden, Turken en Portugezen (Statistiek Vlaanderen, 2019c).

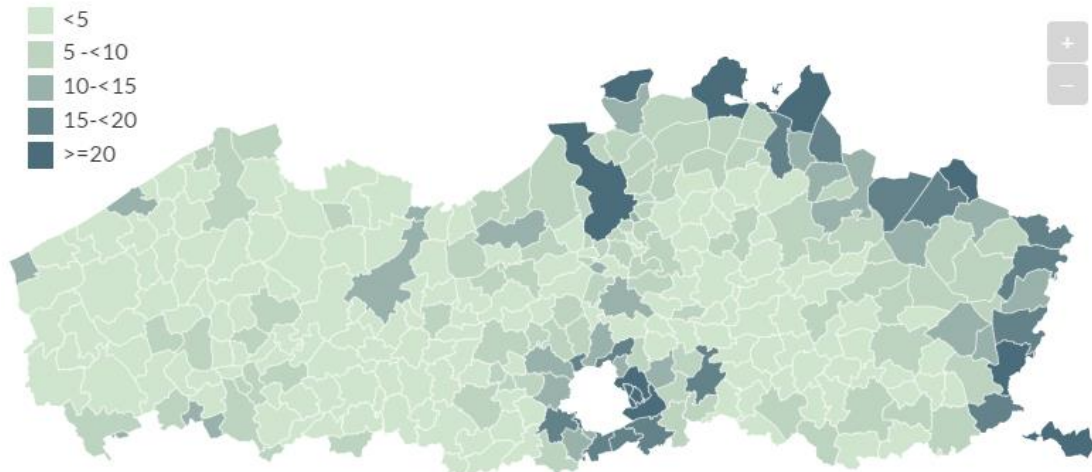
Vlaams Gewest, 2019, aantal

Figuur 4. Top 10 buitenlandse nationaliteiten. Herdrukt van *Statistiek Vlaanderen* website, door Statistiek Vlaanderen, 2019d, geraadpleegd op <https://www.statistiekvlaanderen.be/nl/bevolking-naar-nationaliteit>

Wanneer we naar Figuur 5 (Statistiek Vlaanderen, 2019b) kijken, zien we dat er vooral veel buitenlanders rond Brussel, Antwerpen, Gent, Limburg en aan de grens met Nederland zijn. De nationaliteit van de buitenlanders in Vlaanderen verschilt echter van regio tot regio. Zo zijn er in de grensstreek met Nederland vooral Nederlanders en in de rand van Brussel vooral EU-burgers. Mensen met een niet-EU-nationaliteit wonen vooral in Antwerpen en Gent (Statistiek Vlaanderen, 2019c).

Gemeenten van Vlaams Gewest, 2019, in %

Figuur 5. Bevolking met buitenlandse nationaliteit. Herdrukt van *Statistiek Vlaanderen* website, door Statistiek Vlaanderen, 2019b, geraadpleegd op <https://www.statistiek.vlaanderen.be/nl/bevolking-naar-nationaliteit>

4.2. Spanjaarden in België

Gedurende de 20ste eeuw kwamen er veel immigranten naar België. Ze kwamen onder andere om er te werken (Dekeyser, Puschmann, Swicegood & Matthijs, 2013, p. 5). In de 21ste eeuw kwamen er echter nog Spaanse immigranten naar België. Dat kwam door de economische crisis die van 2008 tot 2013 duurde. De Spanjaarden vluchtten om net zoals in de 20ste eeuw aan werk te geraken. Aan de hand van de cijfers van *Instituto Nacional de Estadística (INE)* kunnen we de stijging zien. In 2009 woonden er 40.130 ⁷ Spanjaarden in België en in 2014 waren dat er 53.212. Momenteel (in mei 2020) wonen er 67.960 Spanjaarden in België en stonden ze in 2019 op de achtste plaats in de top tien buitenlandse nationaliteiten zoals in Figuur 4 (Statistiek Vlaanderen, 2019d) valt af te lezen (Instituto Nacional de Estadística, 2020; Statistiek Vlaanderen, 2019c). Daaruit kunnen we concluderen dat er mogelijk 67.960 Spaanse *heritage learners* in België zijn. We moeten er echter rekening mee houden dat ook hun kinderen *heritage learners* kunnen zijn. Bovendien zijn er geen cijfers van de illegalen in België, waardoor het nog moeilijker wordt om aan te tonen hoeveel Spaanse *heritage learners* er exact in België zijn.

4.3. Zuid-Amerikanen in België

Vanaf 1960 kwamen er veel politieke vluchtelingen uit Zuid-Amerika. Ze hadden bijvoorbeeld de Braziliaanse of Argentijnse nationaliteit en waren op de vlucht voor een dictatoriaal regime. Vanaf 1980 tot 2000 kwamen er opnieuw migranten uit Zuid-Amerika vanwege de economische moeilijkheden. Het viel echter op dat tussen 1990 en 2000 veel vrouwen aankwamen, terwijl er daarvoor vooral mannen reisden die hun familie lieten overkomen eens ze werk hadden gevonden. In 2007 kozen de migranten vaker voor landen in de Benelux (Post, 2018).

⁷ Al de cijfers zijn geraadpleegd op Instituto Nacional de Estadística: Población Española residente en el extranjero por país de residencia, grupos de edad quinquenales y año de referencia op 6 mei 2020.

Zuid-Amerikanen blijven echter nog altijd naar België komen aangezien ze op de vlucht zijn voor het geweld van criminele bendes en er een tekort is aan basisvoorzieningen. Dat is bijvoorbeeld het geval in landen zoals Venezuela en El Salvador. Venezuela beleeft momenteel de grootste migratiecrisis. Miljoenen Venezolanen zijn gevlucht waardoor het aantal asielaanvragen is gestegen. Ze kiezen dan om naar België te vluchten aangezien bendegeweld als een reden voor internationale bescherming wordt erkend (Post, 2018; Caritas Internationalis, 2019).

Veel van de migranten kiezen ervoor om in de omgeving van hun werk te wonen. Zo zijn er veel migranten in Brussel te vinden. Hoeveel dat er exact zijn, is echter moeilijk te zeggen aangezien er in deze groep ook illegalen in België verblijven (Post, 2018).

4.4. Chilenen in België

Ook Chilenen zijn sinds de 20ste eeuw massaal in België te vinden. Ze zijn mede door politieke redenen gevlucht. Bijna veertig jaar lang heeft generaal Augusto Pinochet ervoor gezorgd dat het Chileense volk verdeeld was. Sommige Chilenen beschouwen hem als een vaderlandslievende militair die ervoor zorgde dat het communisme niet versterkte en die de basis voor een welvarend, modern land had gelegd. Anderen beschouwen hem als de man die een langdurige democratie heeft vernietigd en een van de wreedste autoritaire regimes heeft opgezet die Latijns-Amerika ooit heeft meegemaakt (P. Silva, 2011, p. 242).

Alles begon met de tussenkomsten van de Verenigde Staten. Ze hebben niet alleen veel verkozen buitenlandse regeringen omvergeworpen en geholpen om ze te vervangen door meer plooibare militaire leiders, maar hebben zich ook met de verkiezingen zelf bemoeid. De tussenkomst bij een Chileense verkiezing was dan ook niet de eerste (Zaccone, 2018, pp. 1-3). De geheime Amerikaanse aanwezigheid was een onderdeel van bijna elke grote verkiezing in Chili in het decennium tussen 1963 en 1973. In de drie jaar tussen 1970 en de militaire staatsgreep in september 1973 gaf de CIA (Central Intelligence Agency) in het geheim acht miljoen dollar uit. Alleen in 1972 werd er al meer dan drie miljoen dollar uitgegeven. De reeks van clandestiene activiteiten van de CIA bestond uit geheime acties, het verzamelen van inlichtingen, contacten met de lokale Politie- en inlichtingendiensten, en contraspionage. In 1970 probeerde de CIA een militaire staatsgreep te plegen. Dat mislukte echter en Salvador Allende werd tot president benoemd (United States, 1975, pp. 1-2).

De regering van president Salvador Allende in Chili had echter economisch gefaald en had geprobeerd om een socialistisch regime op te leggen. Op elf september 1973 kwam er verandering. Het is een datum die in het geheugen van vele Chilenen gegrift staat aangezien het leger de macht overnam en generaal Augusto Pinochet de functie van regeringsleider op zich nam. De regering van Allende werd omvergeworpen en er ontstond een Chileense dictatuur (A. Silva, 2017, pp. 101-102). Barrie (2016) beschrijft de Chileense dictatuur als volgt:

Chileense dictatuur. Naam voor verschillende regimes waaronder Chili heeft geleden. Het verwijst echter vooral naar de periode van 1973 tot 1990. Op 11 september van dat jaar vond de brute militaire staatsgreep plaats die werd gesteund door de Verenigde Staten en werd geleid door Augusto Pinochet Ugarte, hoofd van het leger dat kort daarvoor was aangesteld om Carlos Prats te vervangen. Hij richtte een militaire junta op die de regering overnam en alle bevoegdheden van de staat monopoliseerde. Hij legde een politie- en militair regime op waarbij zo'n 3.000 vermiste personen om het leven kunnen zijn gekomen. Onder zijn bewind werden verschillende tegenstanders in het buitenland vermoord. . . . Het dictatoriale regime heeft plaats gemaakt voor een democratie dat wordt gedirigeerd door het leger. In datzelfde jaar werd de *Rettig Report* opgericht om de schendingen van de mensenrechten tijdens de militaire dictatuur op te helderen. (s.l.)

Nadat het regime van president Allende omver werd geworpen, pleegde hij zelfmoord met zijn eigen geweer toen troepen het presidentiële paleis bestormden. In de periode die erop volgde waren er buitengerechtigde executies, systematische martelingen en andere schendingen van mensenrechten tegen zogezegde vijanden van het regime. Pinochets dictatuur was opmerkelijk omwille van het bij de staatsgreep gebruikte geweld (A. Silva, 2017, p. 102; Meadowcroft, Freire, Skarbek, & Guerrero, 2017, p. 2).

Pinochet kon voor een lange tijd op de steun rekenen van rechtse politici. Ze waren ruim vertegenwoordigd in het parlement en konden zo de pogingen om Pinochet onderuit te halen, blokkeren. Daardoor kon men ook voorkomen dat voormalige en actieve officieren die tijdens het autoritaire regime in verband waren gebracht met mensenrechtenschendingen voor het gerecht werden gebracht. Later trok Pinochet zich echter stilletjes terug. In 1998 werd hij uiteindelijk gearresteerd en vervolgd voor de talloze mensenrechten die hij had geschonden tijdens zijn dictatuur. Dit betekende het begin van het einde van zijn aanwezigheid in de Chileense politiek. (P. Silva, 2011, pp. 242-244).

Chili heeft zich altijd gekenmerkt als een immigratieland in plaats van een emigratieland. De militaire dictatuur die in 1973 begon, veranderde die situatie echter drastisch. Het was in die periode dat er enorm veel Chileenen werden verbannen. In de 20ste en 21ste eeuw vluchtten ze voor politieke en economische redenen. Ten slotte was de exodus die tijdens de dictatuur plaatsvond enorm, de Chileense diaspora was ontstaan (Gutiérrez, 2014, pp. 21-30).

Wanneer we gaan kijken naar het aantal vluchtelingen uit Chili, vinden we echter verschillende cijfers. De meeste cijfers schommelen rond de 150.000 à 250.000 (Cieters, 2003, p. 8). Angell en Carstairs (geciteerd in Gutiérrez, 2014, p. 30) bevestigen dit door te zeggen dat er bijna 200.000 Chileense burgers vertrokken en hun toevlucht in de vijf continenten zochten. Anderen denken dat het er veel meer zijn. Het is moeilijk om exacte cijfers vast te stellen, daarom vermoedt men dat er rond een miljoen mensen Chili hebben verlaten tijdens de dictatoriale periode. Ze zouden over zestig landen verspreid zijn (Jedlicki, geciteerd in Ulloa, 2018, p. 3).

Het aantal Chileense vluchtelingen zou dus tussen de 200.000 en een miljoen schommelen (Avaria, in Gutiérrez, 2014, p. 30). De favoriete bestemming van de Chileenen waren de Verenigde Staten en Argentinië. Grote diaspora's zijn te vinden in West-Europa en dan vooral in Zweden. Andere landen waar de Chileenen de voorkeur aan gaven waren België, Frankrijk, Italië, Engeland, Nederland en Duitsland (Gutiérrez, 2014, pp. 21-43).

Dankzij de samenwerking met de Chileense groep voor de opvang van vluchtelingen heeft de Belgische regering een visumprogramma geratificeerd dat gezinnen in staat stelde om tussen 1976 en 1978 in België aan te komen (Ulloa, 2018, p. 3).

Cieters (2003) merkt twee soorten motieven op bij Chileenen die naar België kwamen, afhankelijk van de periode waarin ze aankwamen:

De motieven voor het vertrek van de ongeveer 1200 Chileenen die in België aankwamen vóór de jaren 1980 waren hoofdzakelijk politiek-ideologische oppositie en vervolging en familiale relaties. Na de jaren 1980 traden de familiehereniging en de economische problematiek op de voorgrond. De drastische neoliberale economische herstructurering, zeker met de crisis van 1982, leidde tot afdankingen en werkloosheid en bracht velen in een onhoudbare situatie. Politieke en economische factoren waren hierbij nauw met elkaar verweven. Zij die na 1980 Chili verlieten waren vaak familieleden of vrienden van personen die reeds in de jaren 1970 naar het buitenland waren vertrokken. (p. 9)

In 2018 woonden er 6.359 Chileenen in België, terwijl België in dat jaar 11.376.070 inwoners telde. Die cijfers gaan echter over wettelijk geregistreerde inwoners (Ulloa, 2018, p. 3; Statbel, 2018). Dat

betekent dat mensen die illegaal in het land verblijven, er niet bij worden geteld. Daardoor is het nog altijd moeilijk om te weten hoeveel Chileenen er wel effectief in België waren.

Kortom, het is een uitdaging te achterhalen hoeveel Chileense *heritage learners* er exact in België zijn. Er zouden dus 6.359 Chileense *heritage learners* in België kunnen zijn, maar het aantal kan even goed veel hoger liggen aangezien hun kinderen en illegalen er niet worden bijgeteld.

5. Spaanse *heritage language* programma's

5.1. Verenigde Staten

In 2007 waren er in de Verenigde Staten 34,5 miljoen mensen die thuis Spaans spraken. Daardoor begonnen sommige scholen, vooral in staten met een grote Spaanssprekende bevolking zoals California, Texas en Florida, het programma *Spanish for Native Speakers* (SNS) aan te bieden (Maino, 2013, p. 24). Peyton (2005) geeft hier meer uitleg over:

Spanish for Native Speakers is designed specifically for native/heritage speakers of Spanish who already have some oral language proficiency. The purpose of this course is to enable students whose heritage language is Spanish to develop, maintain, and enhance proficiency in Spanish by providing them the opportunity to listen, speak, read, and write in a variety of contexts and for a variety of audiences including the family, school, and the community. SNS will allow students to explore the cultures of the Hispanic world including their own, and it will enable students to gain a better understanding of the nature of their own language as well as other languages to be acquired. (p. 2)

SNS is dus zowel voor *heritage learners* van Zuid-Amerikaanse als van Spaanse afkomst. Daarbij maakt het niet uit welke generatie immigranten ze zijn (Peyton, 2005, p.4). Tweetalig geschoold worden levert ook enkele voordelen op. Leerlingen die vier tot zeven jaar lang tweetalig onderwijs volgden, presteerden in alle vakken veel beter dan eentalig geschoolde leerlingen (Thomas & Collier, 2002, p. 7).

5.2. België

In België is het mogelijk om Spaans te leren in een avondschool en sinds de laatste jaren ook als keuzevak in het secundaire onderwijs. De methode die op dergelijke plekken wordt gehanteerd om het Spaans aan te leren, is echter anders dan degene die *heritage learners* nodig hebben. Wanneer *heritage learners* Spaans willen leren, kunnen ze slechts bij één programma terecht: ALCE.

ALCE (Agrupaciones de Lengua y Cultura Españolas) is een programma dat georganiseerd en ondersteund wordt door het *Ministerio de Educación y Formación Profesional de España*. Het doel is om Spaanse taal- en cultuurlessen aan Spaanse *heritage learners* van over heel de wereld te geven. Het is dan ook in verschillende landen te vinden, zoals onder andere in: de Verenigde Staten, Australië, het Verenigd Koninkrijk, Zwitserland, Duitsland, Nederland, Frankrijk, Luxemburg en België. Wereldwijd geven meer dan 175 leerkrachten les aan zo'n 15.000 studenten (Embajada de España: Consejería de Educación en Bélgica, Países Bajos y Luxemburgo, 2019a, pp. 1-2; Ministerio de educación y ciencia, s.d., p. 2; Embajada de España en Francia: Consejería de Educación, 2015, pp. 1-2).

De lessen worden na de schooluren gegeven en zijn bovendien gratis. Ze begeleiden op deze manier de student gedurende zijn of haar onderwijscyclus. Daarbij stellen de lessen hen in staat om: (1) een goede taalvaardigheid; (2) een brede kennis aan de Spaanse sociaal-culturele realiteit; en (3) een volledige interculturele verrijking te bereiken. Na het beëindigen van deze studies zullen de studenten het *Certificado de Lengua y Cultura Españolas* behalen, in overeenstemming met de niveaus (B en C) van het Gemeenschappelijk Europees Referentiekader voor Talen. De etappes en niveaus die van toepassing zijn in België, zijn te zien in Tabel 1 (Embajada de España: Consejería de Educación en Bélgica, Países Bajos y Luxemburgo, 2019b).

Tabel 1
Regeling ALCE in België

Etapa	Nivel	Curso	Año de escolarización	Edad
Etapa A	A1	A1	Año 1	7-8
	A2	A2.1	Año 2	8-9
		A2.2	Año 3	9-10
Etapa B	B1	B1.1	Año 4	10-11
		B1.2	Año 5	11-12
	B2	B2.1	Año 6	12-13
		B2.2	Año 7	13-14
Etapa C	C1	C1.1	Año 8	14-15
		C1.2	Año 9	15-16
		C1.3	Año 10	16-17

Noot. Los enseñanzas se organizan por etapas y niveles, en diez cursos. Bewerkt van “Clases de lengua y cultura españolas,” door Embajada de España: Consejería de Educación en Bélgica, Países Bajos y Luxemburgo, 2019b, p. 2.

Om de lessen te mogen volgen, moet de student wel aan enkele vereisten voldoen: (1) de student moet tussen zeven en zeventien jaar oud zijn; (2) de student moet ingeschreven zijn in het regulier onderwijssysteem; en (3) de student en/of diens moeder of vader moet de Spaanse nationaliteit hebben. Dat betekent dat *heritage learners* met Zuid-Amerikaanse origine hier niet aan mee mogen doen, wat zeer spijtig is aangezien het ALCE-programma in België bijvoorbeeld hun enige optie zou kunnen zijn (Embajada de España: Consejería de Educación en Bélgica, Países Bajos y Luxemburgo, 2019a, p. 2).

In België heet het bureau *ALCE de Bruselas* waarbij tien leerkrachten aan 1.300 studenten over 24 aula's lesgeven. De lessen worden eenmaal per week gehouden en kunnen in de volgende steden worden gevolgd: Antwerpen, Houthalen, Gent, Leuven, Brussel, Waver, Namen, Luik, Bergen, Eupen, Verviers, Châtelineau, Haine-Saint-Paul, 's Gravenbrakel en Eigenbrakel (Embajada de España: Consejería de Educación en Bélgica, Países Bajos y Luxemburgo, 2019a, pp. 1-2).

Hoewel ALCE in België het enige initiatief is voor Spaanse *heritage learners*, zijn er nog de *Escuelas Europeas en Bélgica*. Dat is een programma dat lager en middelbaar onderwijs in een vreemde taal, zoals het Spaans, aanbiedt. Enkele voorbeelden hiervan zijn: *Escuela Europea de Bruselas I (Uccle)* en *Escuela Europea de Bruselas III (Ixelles)*. Het verschil met programma's zoals ALCE is dat ze hier ook vakken als wiskunde in het Spaans krijgen volgens *Content and Language Integrated Learning*, terwijl ALCE zich op hun *roots* en taal- en cultuurvakken focust (Gobierno de España: Ministerio de Educación y Formación Profesional, s.d.; Schola Europaea: EEB1, 2020; Schola Europaea: EEB3, 2020).

Het zou interessant zijn om te weten in hoeverre de methode van ALCE verschilt van andere algemene scholen om het Spaans te leren. *Heritage learners* hebben namelijk specifieke behoeften (Wiley, geciteerd in Tallon, 2011, p. 71). Hier is echter amper iets over geweten. Men weet wel dat in 2011 in Vlaanderen 76% van de moeders Nederlands met hun kinderen spraken en dat andere veel gesproken talen, talen waren zoals het Spaans (Dekeyser et al., 2013, p. 9). Ulloa (2018, pp. 1-13) merkte in haar kwalitatief onderzoek *Van verlies naar continuïteit tussen Chili en België* wel een effect van de *heritage language* op. Bij dit onderzoek dompelde ze zich in het dagelijks leven van vier Chileense gezinnen die al veertig jaar in België woonden en die door politieke ballingschap waren gemigreerd. De Chileense gezinnen maakten namelijk gebruik van 'frañol'. Dat betekent dat ze het Spaans en Frans door elkaar gebruikten. Verder kan het ook zijn dat de ene in het Spaans spreekt, maar de andere in het Frans antwoordt. Valdés (2005, pp. 414-415) had ook al aangekaart dat het mogelijk is dat ze veel ontleningen gaan gebruiken, maar ook dat in de loop van de tijd het mogelijk is dat hun taalvaardigheden verloren gaan.

Er kan geconstateerd worden dat er nood is aan een programma zoals ALCE voor Spaanse *heritage learners* boven de zeventien jaar en voor Zuid-Amerikaanse *heritage learners* in België aangezien ze nergens terecht kunnen.

6. Conclusie

De resultaten van deze studie tonen aan dat de term *heritage learners* slecht gedefinieerd blijft. De ene vindt dat een *heritage learner* tweetaligheid moet vertonen, terwijl de andere de etnische identiteit belangrijk vindt. Daarbij is het ook de vraag of men de term *heritage learner* wel gaat blijven gebruiken, aangezien sommigen vinden dat de woordkeuze negatief is en zelfs beledigend kan overkomen (Van Deusen-Scholl, 2003, pp. 212-216). Verder kunnen *heritage learners* in twee soorten en vier types worden onderverdeeld en vertonen ze zeven kenmerken (Benmamoun et al., 2013, pp. 132-133; Tallon, 2011, p. 72; Campbell & Rosenthal, 2000, pp. 167-168).

Ook de term *heritage language* heeft verschillende synoniemen en kan in drie types worden verdeeld: (1) inheemse talen; (2) koloniale talen; en (3) immigrantentalen (Fishman, geciteerd in Tallon, 2011, p. 71). *Heritage learners* leren hun *heritage language* omwille van meerdere redenen. Één reden die echter blijft terugkeren is het feit dat ze met hun familie willen kunnen communiceren (Van Deusen-Scholl, 2003, p. 223).

Veel van de *heritage learners* in België zijn van Spaanse of Zuid-Amerikaanse afkomst. Dat komt doordat ze massaal naar België zijn gevlucht omwille van politieke en economische redenen. In 2018 zouden er ongeveer 6.359 *heritage learners* vanuit Chili kunnen geweest zijn en momenteel (zijnde, mei 2020) zouden er zo'n 67.960 *heritage learners* vanuit Spanje kunnen zijn (Ulloa, 2018, p. 3; Statbel, 2018; Instituto Nacional de Estadística, 2020; Statistiek Vlaanderen, 2019c). Het is moeilijk om het exacte aantal te weten te komen aangezien hun kinderen en illegalen migranten er niet werden bijgeteld en concrete cijfers niet gevonden werden. Zelfs al zouden er concrete cijfers beschikbaar zijn, zorgt het feit dat er geen eenduidige definitie van *heritage learners* is voor onduidelijkheid over wie zich al dan niet zo mag en kan noemen.

Ten slotte zien we dat er maar één Spaanse *heritage language* programma bestaat in België. Dat is ALCE, maar dat is slechts voor mensen tussen zeven en zeventien jaar oud die zelf of wiens ouders van Spanje afkomstig zijn (Embajada de España: Consejería de Educación, 2019., p. 2). Zuid-Amerikanen of Spanjaarden die ouder dan zeventien zijn, worden niet toegelaten. Voor hen bestaat er dus geen dergelijk programma. Het zou nochtans goed zijn mocht er een speciaal alternatief voor elk Spaanstalig land worden bedacht, omdat elk land andere grammaticale regels en een andere woordenschat heeft. Er bestaat namelijk niet één juiste versie van het Spaans. Het Spaans dat in de hoofdstad van een land wordt gesproken, is het adequate Spaans voor dat land (Llorente, M., persoonlijke communicatie, 11 september 2019).

Verder onderzoek zou kunnen uitwijzen hoeveel Spaanse *heritage learners* er exact in België zijn en waarin het programma ALCE van aanpak verschilt van een andere school die Spaans aanbiedt, maar niet bedoeld is voor *heritage learners*. Hopelijk is er daarvoor met deze kritische literatuurstudie een goed startpunt geboden.

Bibliografie

- Barrie, B. L. (2016). Dictadura chilena. In B. L. Barrie (Ed.), *Las Crisis Políticas Modernas y sus Protagonistas (1789-2016): Diccionario Enciclopédico Esencial*, (s.l.). Geraadpleegd op <https://books.google.be/books?id=IYoDQAAQBAJ&lpg=PP1&hl=nl&pg=PP1#v=onepage&q&f=false>
- Benmamoun, E., Montrul, S., & Polinsky, M. (2013). Heritage languages and their speakers: Opportunities and challenges for linguistics. *Theoretical Linguistics*, 39(3-4), 129-181. <https://doi.org/10.1515/tl-2013-0009>
- Brecht, R.D., & Ingold, C.W. (2002). *Tapping a National Resource: Heritage Languages in the United States*. ERIC Digest. (Rapport Nr. EDO-FL-02-02). Geraadpleegd op <https://www.govinfo.gov/>
- Campbell, R. & Rosenthal, J. (2000). Heritage languages. In J. Rosenthal (Ed.). *Handbook of undergraduate second language acquisition* (pp. 165-186). Mahway, NJ: Erlbaum. Geraadpleegd op [https://books.google.be/books?id=z_N6Rxa2nO0C&lpg=PA165&dq=Campbell%2C%20R.%20%26%20Rosenthal%2C%20J.%20\(2000\).%20Heritage%20languages.&hl=nl&pg=PA165#v=onepage&q&f=false](https://books.google.be/books?id=z_N6Rxa2nO0C&lpg=PA165&dq=Campbell%2C%20R.%20%26%20Rosenthal%2C%20J.%20(2000).%20Heritage%20languages.&hl=nl&pg=PA165#v=onepage&q&f=false)
- Caritas Internationalis. (2019). *Migranten uit Latijns-Amerika zoeken toevlucht in Europa* [Persbericht]. Geraadpleegd op <https://www.caritasinternational.be/nl/noodhulp-ontwikkeling/migranten-uit-latijns-amerika-zoeken-toevlucht-in-europa/>
- Carlino, F. (2008). The History and Current Status of the Instruction of Spanish as a Heritage Language in Canada. *International Journal of Canadian Studies/ Revue internationale d'études canadiennes*, 38, 263-275. <https://doi.org/10.7202/040817ar>
- Cho, G., Cho, K., & Tse, L. (1997). Why ethnic minorities need to develop their heritage language: The case of Korean Americans. *Language, Culture, and Curriculum*, 10(2), 106-112. <https://doi.org/10.1080/07908319709525244>
- Cieters, Y. (2003). Chilenen in ballingschap in België (1973-1980). Hun vluchtproces, opvang en integratie. *Brood en Rozen*, 8(3), 7-31. <https://doi.org/10.21825/br.v8i3.3024>
- Dekeyser, G., Puschmann, P., Swicegood, G., & Matthijs, K. (Augustus, 2013). Language Use of Migrant Families in Flanders and Brussels. Paper gepresenteerd tijdens XXVII IUSSP International Population Conference. Geraadpleegd op https://iussp.org/sites/default/files/event_call_for_papers/Language%20Use%20of%20Migrant%20Families%20in%20Flanders_Busan_august_prelim.pdf
- Don Carlo Cavina School. (s.d.). *Why K-12? What is K-12 program?* Geraadpleegd op <https://www.doncarlocavinaschool.com/why-k-12-what-is-k-12-program/>
- Embajada de España en Francia: Consejería de Educación. (2015). *Agrupaciones de Lengua y Cultura Españolas* [Brochure]. Geraadpleegd op <http://www.exteriores.gob.es/Consulados/MONTPPELLIER/es/Consulado/Documents/ALCE%20FOLLETO.pdf>
- Embajada de España: Consejería de Educación en Bélgica, Países bajos y Luxemburgo. (2019a). *Clases de lengua y cultura españolas* [Brochure]. Geraadpleegd op <https://www.educacionyfp.gob.es/belgica/dam/jcr:773ae304-ce2a-4565-9308-9d883d8e5cc7/belgique-depliant-2021.pdf>
- Embajada de España: Consejería de Educación en Bélgica, Países Bajos y Luxemburgo. (2019b). *Regeling ALCE in België* [Tabel]. Geraadpleegd op <https://www.educacionyfp.gob.es/belgica/dam/jcr:773ae304-ce2a-4565-9308-9d883d8e5cc7/belgique-depliant-2021.pdf>

- Gobierno de España: Ministerio de Educación y Formación Profesional. (s.d.). *Escuelas Europeas en Bélgica* [Aanvullend materiaal]. Geraadpleegd op <http://www.educacionyfp.gob.es/belgica/estudiar/en-belgica/escuelas-europeas-be.html>
- Gutiérrez, A. (2014). *Chilenos en el exilio: Diáspora, prácticas transnacionales e integración social en Holanda* (Master thesis, Universiteit Leiden). Geraadpleegd op <https://openaccess.leidenuniv.nl/>
- Instituto Nacional de Estadística. (2020) *Población Española residente en el extranjero por país de residencia, grupos de edad quinquenales y año de referencia* [Databestand en codeboek]. Geraadpleegd op 5 mei, 2020, op <https://www.ine.es/jaxi/Tabla.htm?path=/t20/p85001/serie/l0/&file=01002.px&L=0>
- Kelleher, A. (2008). What is a heritage language? *Heritage languages in America: Frequently asked questions about heritage languages in the United States*, 1, 3-4. Geraadpleegd op http://www.cal.org/heritage/research/heritage_faqs_vol1.pdf
- Lacorte, M. & Canabal, E. (2003). *Interaction with heritage language learners in foreign language classrooms* (Rapport-beschrijvend 141). Geraadpleegd op <https://eric.ed.gov/>
- Maino, P. (2013). *Study On Spanish For Native Speakers Curriculum And Academic Achievement In Florida* (Doctoraatsproefschrift, University of Central Florida). Geraadpleegd op <https://stars.library.ucf.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=3554&context=etd>
- Meadowcroft, J., Freire, D., Skarbek, D., & Guerrero, E. (2017). *Deaths and Disappearances in the Pinochet Regime: A New Dataset* (Working Paper). Geraadpleegd op https://www.researchgate.net/publication/320237272_Deaths_and_Disappearances_in_the_Pinochet_Regime_A_New_Dataset
- Ministerio de educación y ciencia. (s.d.). *Agrupaciones de lengua y cultura españolas* [Brochure]. Geraadpleegd op https://www.cervantes.es/imagenes/File/lengua/colabora_institucional/alces_triptico.pdf
- Obama Biden. (s.d.) *Barack Obama and Joe Biden's plan for lifetime success through education* [Persbericht] (p. 3). Geraadpleegd op <https://web.archive.org/web/20081203034120/http://www.barackobama.com/pdf/issues/PreK-12EducationFactSheet.pdf>
- Peyton, J. (2005). *Heritage Language Program for Spanish Speakers: North Carolina Model / Charlotte-Mecklenburg Schools (CMS)* [Web post]. Geraadpleegd op http://www.cal.org/heritage/profiles/programs/spanish_CMS.pdf
- Post, J. (2018). *De migratiegolven naar Brussel (4): Latijns-Amerika* [Persbericht]. Geraadpleegd op <https://www.bruzz.be/samenleving/de-migratiegolven-naar-brussel-4-latijns-amerika-2018-02-22>
- Potowski, K. (2013). Heritage learners of Spanish. In K. Geeslin (Ed.), *The Handbook of Spanish Second language Acquisition* (pp. 404-422).
- Schola Europaea: EEB1. (2020). *Our school*. Geraadpleegd op <http://www.eeb1.com/en/welcome>
- Schola Europaea: EEB3. (2020). *The school*. Geraadpleegd op <https://www.eeb3.eu/en/universe/the-school/>
- Silva, A. (2017). *Breve Historia de América Latina*. CreateSpace Independent Publishing Platform.
- Silva, P. (2011). The Pinochet Regime (review). *Journal Of Cold War Studies*, 13(3), 242-244. Geraadpleegd op <https://muse.jhu.edu/journal/43>

- Statbel. (2018). *België telde op 1 januari 2018 11.376.070 inwoners* [Databestand en codeboek]. Geraadpleegd op <https://statbel.fgov.be/nl/themas/bevolking/structuur-van-de-bevolking#news>
- Statbel. (2019a). *Groei en bevolking België* [Grafiek]. Geraadpleegd op <https://statbel.fgov.be/nl/themas/bevolking/structuur-van-de-bevolking#news>
- Statbel. (2019b). *Structuur van de bevolking* [Databestand en codeboek]. Geraadpleegd op <https://statbel.fgov.be/nl/themas/bevolking/structuur-van-de-bevolking#news>
- Statistiek Vlaanderen. (2019a). *Bevolking met buitenlandse nationaliteit* [Grafiek]. Geraadpleegd op 4 december, 2019, op <https://www.statistiekvlaanderen.be/nl/bevolking-naar-nationaliteit>
- Statistiek Vlaanderen. (2019b). *Bevolking met buitenlandse nationaliteit* [Kaart]. Geraadpleegd op 4 december, 2019, op <https://www.statistiekvlaanderen.be/nl/bevolking-naar-nationaliteit>
- Statistiek Vlaanderen. (2019c). *Bevolking naar nationaliteit* [Databestand en codeboek]. Geraadpleegd op <https://www.statistiekvlaanderen.be/nl/bevolking-naar-nationaliteit>
- Statistiek Vlaanderen. (2019d). *Top 10 buitenlandse nationaliteiten* [Grafiek]. Geraadpleegd op <https://www.statistiekvlaanderen.be/nl/bevolking-naar-nationaliteit>
- Tallon, M. (2011). Heritage Speakers of Spanish and Foreign Language Anxiety: A Pilot Study. *Texas Papers in Foreign Language Education*, 15(1), 70-87. Geraadpleegd op <http://www.napavalley.edu/people/mvillagomez/Documents/article%20for%20final%20540%20paper%202.pdf>
- Thomas, W., & Collier, V. (2002). *A National Study of School Effectiveness for Language Minority Students' Long-Term Academic Achievement* (Rapport). Geraadpleegd op <https://escholarship.org/uc/item/65j213pt#author>
- Ulloa, L. (2018). *De la pérdida a la continuidad, entre Chile y Bélgica: Una etnografía 'en familia' en Lieja* (Master thesis, Universidad Nacional de La Plata). Geraadpleegd op <http://jornadasexilios.fahce.unlp.edu.ar/iv-jornadas-2018/actas/Ulloa.pdf>
- United States. (1975). *Covert action in Chile, 1963-1973: Staff report of the Select Committee to Study Governmental Operations with Respect to Intelligence Activities, United States Senate*. Geraadpleegd op <https://www.intelligence.senate.gov/sites/default/files/94chile.pdf>
- Valdés, G. (2001). Heritage language students: Profiles and Possibilities. In J.K. Peyton, D. Ranard, & S. McGinnis (Eds.), *Heritage languages in America: Preserving a National Resource* (pp. 37-80). Washington, D.C.: Center for Applied Linguistics. Geraadpleegd op <https://eric.ed.gov/>
- Valdés, G. (2005). Bilingualism, Heritage Language Learners, and SLA Research: Opportunities Lost or Seized? *Modern Language Journal*, 89(3), 410 - 426. <https://doi.org/10.1111/j.1540-4781.2005.00314.x>
- Van Deusen-Scholl, N. (2003). Toward a Definition of Heritage Language: Sociopolitical and Pedagogical Considerations. *Journal of Language, Identity, and Education*, 2(3), 211-230. https://doi.org/10.1207/S15327701JLIE0203_4
- Xiao-Desai, Y. (2019). Heritage Learner Pragmatics. In *The Routledge Handbook of Second Language Acquisition and Pragmatics* (pp. 462-478). New York: Routledge. <https://doi.org.kuleuven.ezproxy.kuleuven.be/10.4324/9781351164085>
- Zaccone, J. (2018). The Other 9-11: The Destruction of Chile's Democracy [1973] and its Test of Democratic Socialism. <https://doi.org/10.13140/RG.2.2.33439.25764>